Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, ISSN: 1309-8039
Yıl: 2026 **Cilt:** 18 **Sayı:** 1 **Doi:** https://doi.org/10.69785/oybd.1720211
Geliş Tarihi: 15.06.2025 **Kabul Tarihi:** 07.08.2025

Atıf (APA): Kara, M. E. (2026), "Avrupa Birliği'nde Komitoloji Prosedörü", Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 18 (1): 38-46.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KOMİTOLOJİ PROSEDÜRÜ

Comitology Procedure in the European Union

Mehmet Erkin Kara[1]

Özet

AB'de karar alma süreci AB Komisyonu, AB Parlamentosu, Bakanlar Konseyi, Adalet Divanı, Bölgeler Komitesi gibi kuruluşlar ve uzman gruplardan oluşan büyük bir kurumsal sistem tarafından yürütülmektedir. AB kurumlarına birçok komite ve uzman grupları tarafından destek verilmektedir. Bu komisyonlar Avrupa Komisyon'un uygulamaya yönelik önerilerine görüş bildirmekte veya onaylamaktadırlar. Bu yönteme Komitoloji Prosedürü denilmektedir. Bu kapsamda; AB'de Komitoloji Prosedürü demokratikle, üçlü yürütme dengesini kurma isteğinin sağlandığı alandır. Bu makalede AB'de Komitoloji Prosedürünü anlatmak maksadıyla kapsamlı bir literatür taraması yapılımış ve nitel veriler metodolojik bir şekilde toplanmıştır. AB'de Komitoloji Prosedürünü açıklamak ve ortaya koymak maksadıyla sırasıyla AB'de Komitoloji, Geliştirilmiş İşbirliği, Uluslararası Antlaşmaların Yapım Süreci konuları işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Komitoloji, Komitoloji Prosedürü, Geliştirilmiş İşbirliği, Uluslararası Anlaşmalar, Avrupa Birliği*

Makale Türü: *Araştırma Makalesi*

Abstract

The decision-making process in the EU is carried out by a large institutional system consisting of institutions such as the EU Commission, the EU Parliament, the Council of Ministers, the Court of Justice, the Committee of the Regions and expert groups. In this context, EU institutions are supported by many committees and expert groups. These committees give their opinions or approve the implementation proposals of the European Commission. This method is called the Comitology Procedure. In this context; the Comitology Procedure in the EU is the area where the desire to establish a balance between democracy and the tripartite executive is embodied. In this article, a comprehensive literature review was conducted and qualitative data was collected methodologically in order to explain the Comitology Procedure in the EU. In order to explain and present the Comitology Procedure in the EU, the subjects of Comitology in the EU, Enhanced Cooperation, and the Process of Making International Agreements were discussed, respectively.

Keywords: *Comitology, Comitology Procedure, Enhanced Cooperation, International Agreements, European Union*

JEL Code: *H70, B10, B00*

Article Type: *Research Article*

[1] Dr. Kara Harp Okulu Komutanlığı, Kara Harp Okulu (Dekanlık) E-mail: ekara79@yahoo.com ORCID ID: 0000-0001-9546-6847

I. GİRİŞ

Bu makalede AB'de Komitoloji Prosedürünü rasyonel olarak incelemek maksadıyla kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve nitel veriler metodolojik bir şekilde toplanmış ve. sırasıyla AB'de Komitoloji Prosedürü, Geliştirilmiş İşbirliği, AB'de Uluslararası Antlaşmaların Yapım Süreci konuları işlenmiştir. AB'liği, kuruluşundan şimdiye kadar devam eden tarihsel süreçte çeşitli antlaşmalarla meşruluğu (demokrasiyi) karar verme sürecine daha fazla katmaya çalışmaktadır. Bunun yanında güçsüz bir yürütmenin, (Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu) ise AB'nin dinamizmini etkileyeceğini düşünmektedir. İşlenilen üç konunun ortak noktası ise AB'nin demokratikle, güçlü yürütme dengesini kurma isteğinin ete kemiğe büründüğü alanlar olmasıdır.

II. KAVRAMSAL VE TARİHSEL ARKA PLANDA KOMİTOLOJİ

AB karar alma süreci denildiğinde ilk akla gelen AB Komisyonu, AB Parlamentosu, Bakanlar Konseyi, Adalet Divanı, Bölgeler Komitesi gibi kuruluşlar ve bu kuruluşlarca yürütülen çalışmalardır. Aslında görünen bu çalışmaların altında, çok fazla kişi tarafından bilinmeyen ama asıl çalışmayı yürüten ve değişik komite ve uzman gruplardan oluşan büyük bir kurumsal sistem bulunmaktadır. Diğer bir deyişle "resmi" AB kurumları tarafından yapılan çalışmalar karar alma sürecinde gerçekleştirilen faaliyetlerin sadece küçük bir kısmıdır. Söz konusu kurumlara birçok komite ve uzman grupları tarafından destek verilmektedir. Bu çerçevede AB kurumları ile birlikte çalışan komitelerden söz etmek mümkündür. (Demdoğmuş, 2008: 10)

İşte bahse konu komiteler, Avrupa Komisyon'un uygulamaya yönelik önerileri hakkında bazen görüş bildirmekte bazen de bu önerileri onaylamaktadırlar. Bu yönteme Komitoloji usulü denilmektedir. (Yasama, 2008)

Teknik uzmanlık ihtiyacının yarattığı komitoloji komiteleri, 60'lı yıllardan bu yana, karışık yapısı ile mücadelelerin verildiği "gizli savaş alanları" olarak değerlendirilmektedir. Temel mevzuatın uygulanmasına yönelik karar alma sürecinin önemli ama görünmeyen aktörleri arasında yer almaktadırlar. (Inaç,Güner, 2006)

1. Komitolojinin Tarihsel Gelişimi

Roma Antlaşması'na göre, Avrupa Konsey'i, Avrupa Komisyon'una, kendi tarafından belirlenen düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin yetki verebilir ya da bu yetkiyi kendisi kullanabilirdi. İşte ilk komiteler, Avrupa Konsey'inde Ortak Tarım Politikasının uygulanmasına yönelik düzenlemeleri belirleyecek uzmanlık birikimi olmaması nedeniyle, 1961 ve 1962 yıllarında oluşturulmuştur.

4 Nisan 1962 tarihinde 19/92 sayılı tüzükle ilk "İdari Komiteler" kurulmuş ve resmilik kazanmıştır.(eur-lex, 2006) 1966 yılında ise Konsey'de gümrük, hayvan ve bitki sağlığı ve güvenliği konularında hangi prosedürün uygulanması gerektiği konusunda bir tartımsa başlamıştır. Bunun sonucunda 27 Haziran 1968 yılında 802 ve 803 numaralı tüzüklerle ilk "Düzenleyici Komitelerin" oluşumuna karar verilmiştir. (Demdoğmuş, 2008: 10)

Zaman içinde, komitelerin çalışma usullerinin şeffaflığı, bunun ne derece "meşru" olduğu, komite ve katılımcı sayısının fazlalığı ve bunun bütçeye getirdiği yük tartışma konusu olmuş ve komitoloji prosedüründe bazı reformlara gidilmiştir. (Inaç,Güner, 2006)

1.1. 1987 Tarihli Komitoloji Kararı

Roma Antlaşmasına ilk revizyonun gerçekleştiği "Tek Senet", Antlaşması'yla, sayıları artan ve bürokratik bir güç olarak görülmeye başlayan komitoloji sisteminin yasal çerçevesi oluşturulmuştur. Konsey 1987 yılında Komisyon'a aktarılan uygulama yetkilerinin yerine getirilmesi için komite çeşitlerini ve prosedürlerini belirleyen "Komitoloji Kararını" kabul etmiştir. Akademik alanda 1. Komitoloji dönemi olarak adlandırılan süreç başlamıştır.

Avrupa Parlamentosu, AB'nin kuruluşundan itibaren Avrupa Komisyon'un yürütme yetkisi üzerinde yeterli bir kontrol yetkisine sahip olmamasından dolayı rahatsızlık hissetmiş, rahatsızlığını da dile getirmiştir. Bunun sonucu olarak, 14 Mart 1988 tarihli Kurumlar arası Antlaşmayla (the Plumb – Delors Agreement) Avrupa Parlamentosuna Komitoloji sürecine ilişkin gerekli bilgilendirmenin yapılması ve kendisine gerekli konularda danışılması konusunda antlaşmaya varılmıştır. Antlaşma içeriğinde, rutin idari dokümanlar ile kabul edilmesi acil ve gizli önlemler kapsam dışı bırakılmıştır. (Kietz, Maurer, 2006: 16)

1992 Maastricht Antlaşması ortak karar usulünü (Avrupa Parlamentosu ile Konsey'in eşit konumda olması ve yasaların Konsey'in ve Avrupa Parlamentosu'nun ortak kararı ile onaylanması) getirmiş, ancak yeni yetkiler komite prosedürüne ilişkin kararları kapsamamıştır. Bunun üzerine 20 Aralık 1994'te Konsey, Avrupa Parlamentosu ve Komisyon; 1996'daki Hükümetler arası Konferansa kadar yürürlükte kalacak ve uygulanacak bir Modus Vivendi (geçici antlaşma) üzerinde karara varmışlardır. Bu anlamsa ile Parlamento'yu Komitoloji sürecinde daha fazla bilgilendirme ve Komisyon tarafından Parlamento'nun daha fazla görüsünün alınması çerçevesinde Avrupa Parlamento'sunun komitolojiye katılımı kayda değer bir biçimde artmıştır.

1996 yılındaki "Samland- Willamsen Antlaşması" ile de Avrupa Komisyonun, Parlamentoya idari ve düzenleyici komitelerin gündemlerini bildirme yükümlülüğü gelmiştir.1996'daki Hükümetler arası Konferans ve 1997 Amsterdam Avrupa Konseyi'nde Parlamentonun sürece daha güçlü katılımına ilişkin bir sonuca varılamamasının ardından asıl yapılması gereken şeyin 1987 tarihli Komitoloji Kararının değişimi olduğu anlaşılmış, bunun ardından 16 Haziran 1998 tarihinde Komisyon yeni bir Komitoloji Kararına ilişkin önerisini sunmuştur.

28 Haziran 1999 tarihinde Konsey 1987 kararına ilişkin büyük değişiklikler içeren yeni bir "1999/468/EC33 Komitoloji Kararını" kabul etmiştir. 2. Komitoloji süreci olarak adlandırılan bu karar, daha şeffaf ve etkili bir karar verme süreci yaratmayı amaçlamıştır. Bu amaçla Avrupa Komisyonuna daha fazla yetki vermiş, kararların Avrupa Parlamentosuna gönderilmesini zorunlu kılmıştır. Komitoloji prosedürünü basitleştirmek maksadıyla yeni kriterler belirlemiştir. 1999 Komitoloji Kararında önemli bir değişiklikte komiteleri Danışma Komiteleri (Advisory Committees), İdari Komiteleri (Management Committees), Düzenleyici Komiteler (Regulatory Committees) ismi altında üç farklı şekilde sınıflandırma olmuştur. (Haibach , 1999)

Avrupa Parlamentosu dokuz aylık bir müzakere sürecinden sonra AB Komisyonu'nun yürütme alanındaki yetkilerine ilişkin yeni düzenleme konusunda, AB Konseyi ile varılan antlaşmaya onay vermiştir. Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra AB Komisyonu tarafından önerilen bu son düzenleme, "**komitoloji**" (comitology) adı verilen sistemde reform niteliği taşımaktadır. Yeni düzenleme 1 Mart 2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Avrupa Birliği, ikincillik ve yakınlık ilkelerine göre, kararların vatandaşlarına, en yakın olabileceği seviyede alınmasını şart koşmaktadır. Bu bağlamda Komiteler demokrasi

eksikliğine neden olduğuyla ilgili eleştirilmektedir. Ayrıca karar mekanizmasının Avrupa Parlamentosunun lehine artırılmasının demokrasinin gereği olduğuyla ilgili söylemlerle karşılaşılmaktadır. 2006 Komitoloji Kararı bu sorunlara çözüm getirmek maksadıyla vücut bulmuştur. (europa.eu, 2006)

2006 Komitoloji Kararı, komitoloji prosedürünün daha basit, şeffaf ve etkili olması amacıyla yapılmıştır. Ana yenilikleri saymak gerekirse, AB Konseyi'nin komitoloji sürecinde temyiz makamı olarak müdahalesi son bulmuştur. Bazı durumlarda "temyiz komitesi" öngörülmüş olsa da, temyiz komitesi de normal komiteler gibi aynı yetki seviyesindeki üyelerden meydana gelmektedir. (Christiansen, Vaccari, 2006) Yeni düzenleme ayrıca normal komitoloji sürecine tabi olacak tedbirlerin kapsamını da genişletmekte ve Konsey'in kararına bağlı olmaktan çıkararak şeffaf ve etkin yürütmeyi desteklemektedir. (TÜSİAD, 2015)

Bunun yanında 2006 Komitoloji Kararı, Komisyon'a daha çok esneklik kazandırırken, ayrıca daha büyük bir siyasi sorumluluk üstlenmesini sağlamaktadır. Komitelerde Komisyon taslağını destekleyen ya da taslağa karşı çıkan bir nitelikli çoğunluk bulunamadığında, Komisyon'a taslağı kabul etme ya da gözden geçirme konusunda yetki vermektedir. Komisyon'un yürütme tedbirlerine ilişkin bir taslağı kabul ederken komiteden olumlu görüş almasını şart koşan tek alanın kesin çok taraflı ticaret güvenliği tedbirlerine ilişkin uygulamalar olmuştur.(Haibach, 1999) Böylece yeni düzenleme Komisyon'a daha çok esneklik kazandırırken, ayrıca daha büyük bir siyasi sorumluluk üstlenmesini sağlamıştır.

Bütün komitoloji süreçlerinin tam şeffaflık içinde gerçekleştirilmesi, bu bağlamda komitelere gönderilen bütün belgelerin aynı zamanda Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi'ne de sunulması gerekmektedir.(İTKB, 2009) Bu iki kurumun taslaklarda belirlenen yürütme yetkisinin Komisyon'a hukuken sağlanan yetkileri aştığı düşünüldüğü durumda eşit düzeyde denetleme hakkına sahip olacağı da 2006 Komitoloji Kararı'nda geçmektedir. (TÜSİAD, 2015)

2. Komitoloji ve İşleyiş Prosedürü

Komiteler, Danışma Komiteleri, Düzenleyici Komiteler, İdari Komiteler, İzleme ve Yönlendirme Komiteleri olmak üzere 4 farklı komite çeşidine ayrılmaktadırlar. (europa.eu, 2006)

- Danışma Komiteleri (Advisory Committees): Komisyon'un hazırladığı taslak düzenlemeyi takiben, Komite, öngörülen süre zarfında, basit çoğunluk ile benimsediği görüsü Komisyon'a sunar. Danışma komitelerinin sunduğu görüşler bağlayıcı değildir. Ancak Komisyon'un sunulan görüsü azami ölçüde dikkate alması ve görüşten ne şekilde faydalanıldığını komiteye bildirmesi öngörülmüştür. Bu prosedür, genellikle çok hassas olmayan politika alanları için kullanılmaktadır.

- İdari Komiteler (Management Committees): Bu prosedür, ortak tarım politikasının, balıkçılığın ve Topluluk programlarının idaresinde kullanılmaktadır. (Demdoğmuş, 2008: 10)

- Düzenleyici Komiteler (Regulatory Committees):Kişilerin, hayvanların ve bitkilerin sağlığının ve güvenliğinin korunmasına ve temel yasal araçların esas olmayan hükümlerinin değiştirilmesine iliksin düzenlemelere uygulanmaktadır.

- İzleyici ve Düzenleyici Komiteler (Regulatory committee swith scrutiny): 2006 Komitoloji kararıyla ortaya çıkmış komite çeşididir. Karar alma sürecinin denetimi ve genel kapsam tedbirlerin benimsenmesi, kontrolü maksadını amaçlamaktadır. (europa.eu, 2006)

  2006 Komitoloji Kararından itibaren düzenlemelerde Komisyon tarafından, Komitelerin kullanılmasında 2 farklı şekil prosedür uygulanmaktadır. Bunlar:

- İnceleme prosedürü – (i) genele etki eden (ii) toplumda büyük etkisi olacak (örneği vergilendirme ya da AB Ortak Tarım Politikası) düzenlemelerde kullanılmaktadır.

- Tavsiye Prosedürü – İnceleme Prosedürü hariç diğer düzenlemelerde kullanılmaktadır

Komitoloji Prosedürü uygulaması ise şu şekildedir. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan ve gönderilen taslakla ilgili, Komite benimsediği görüşü Avrupa Komisyon'una sunar. Komite'nin görüşünün olumlu olması durumunda Konsey'e ve Parlamento'ya sunulur. Komite'nin olumlu görüş vermiş olduğu bu taslak düzenlemeye olumsuz görüş bildirilerek (Parlamento salt çoğunlukla, Konsey nitelikli çoğunlukla karar alır) karar bloke edilebilir. Bu durumda taslak düzenleme Komisyonca kabul edilmez ve Komisyon, Komiteye öneriyi değiştirerek sunabilir ya da yeni bir öneri sunabilir. Eğer Parlamento ve Konsey'den olumlu görüş gelirse karar kabul edilir. (Haibach, 1999)

Eğer Komite olumsuz görüş verirse ya da görüş bildirmezse (olumsuz görüş verdi sayılır), Komisyon düzenlemeyi gecikmeksizin önce Konsey'e iletir. Konsey bu tarihten itibaren iki ay içerisinde nitelikli çoğunlukla bir karara varır. Eğer olumsuz görüş verirse taslak düzenleme kabul edilmez. Bu durumda Komisyon öneriyi değiştirerek Konsey'e sunabilir ya da yeni bir öneri sunabilir. Eğer Konsey olumlu görüş verirse o zaman görüş Parlamento'ya da iletilir. Konsey'in iki ay içerisinde cevap vermemesi durumunda da Komisyon Parlamento'nun görüşünü almak üzere iletir. Parlamento bu taslak karara olumlu görüş vermeyebilir. Bu durumda karar kabul edilmez. Komisyon, Komiteye öneriyi değiştirerek sunabilir ya da yeni bir öneri sunabilir. Eğer Parlamento karsı çıkmazsa karar kabul edilir. (Demdoğmuş, 2008: 10)

III. GELİŞTİRİLMİŞ İŞBİRLİĞİ VE KATILIM SÜRECİ

Geliştirilmiş İşbirliği, Avrupa Birliğinin hedeflerini ileri götürmek, çıkarlarını korumak ve bütünleşme sürecini güçlendirmek amacıyla üye devletlerarasında oluşturulan işbirliğidir. Kısaca Geliştirilmiş İşbirliğinden anlaşılması gereken tüm üye devletlerin katılımıyla ilerleme sağlanamaması durumlarında daha ileri gitmek isteyenlere bu olanağın sağlanmasıdır. (AB.Gov, 2007)

Bu kavram AB ilkelerinden esneklik ve farklılaşmış bütünleşme kavramlarıyla yakından ilgilidir. (Tezcan, 2005, s. 197) AB genişlemeleri sonucunda oluşan farklılaşmış yapının yönetilmesine yöneliktir. Geliştirilmiş İşbirliğine giren ülkeler AB'liğinin mevzuatına saygı gösterirken, birbirleriyle daha yakın, daha hızlı çalışmaları sürdürebilmektedirler. (AB.Gov, 2007)

İlk kez Amsterdam Antlaşması'nda son başvuru mekanizması olarak oluşturulmuştur. Böyle bir mekanizma oluşturulmasındaki hedefler; oybirliği kuralından kaynaklanan tıkanmaların aşılması ve Birlik içinde alt-grupların kapasitelerinin artırılmasıdır.

Nice Antlaşmasında da yer verilen bu uygulama, Avro alanı ve Schengen alanı gibi alt-grupların genişleme ile beraber artacağı göz önünde bulundurularak bu tür oluşumların Birlik dışında değil AB bünyesinde oluşturulması hedeflenmektedir. (İKV. 2006)

Geliştirilmiş işbirliği, kuruluşu esnasında, tüm üye devletlere açıktır. Komisyon ve geliştirilmiş işbirliğine katılan üye devletler, mümkün olduğu kadar çok sayıda üye devletin katılımını teşvik etmekle görevlendirilmiştir.

Bunun yanında Geliştirilmiş işbirliği, AB Antlaşmalarına ve AB hukukuna uygun olması gerekmektedir. Geliştirilmiş işbirliği, üye devletlerarasındaki ticarette ayrımcılık oluşturmaz ve üye devletlerarasındaki rekabeti bozmaz. (eur-lex, 2006: 327)

Konsey'in tüm üyeleri Konsey'deki görüşmelere katılabilir, ancak oylamada sadece geliştirilmiş işbirliğine katılan üye devletleri temsil eden Konsey üyeleri yer alır. Oybirliği, sadece katılan üye devletlerin temsilcilerinin nitelikli çoğunluk oylarıyla oluşmaktadır. (eur-lex, 2006: 326) Geliştirilmiş işbirliği çerçevesinde kabul edilen tasarruflar, sadece işbirliğine katılan üye devletleri bağlamaktadır.

1. Geliştirilmiş İşbirliğine Katılım Süreci

Geliştirilmiş işbirliğine katılmak isteyen bir üye devlet, bu niyetini Konsey'e ve Komisyon'a bildirmesi zorunludur. Üye olmak isteyen devlet, Komisyona bildirimde bulunur. Komisyon, bildirimi aldığı tarihten itibaren dört ay içinde, ilgili üye devletin katılımını teyit eder. Komisyon, gerektiğinde, katılma koşullarının yerine getirildiğini tespit ederse gerekli geçiş tedbirlerini kabul eder. Ancak, Komisyon, katılma koşullarının yerine getirilmediği kanısına varırsa, bu koşulların yerine getirilmesi için kabul edilmesi gereken düzenlemeleri belirtir ve katılma talebini yeniden incelemek için bir süre tanır. Komisyon bu sürenin bitiminde talebi yeniden inceler. Komisyon katılma koşullarının hâlâ karşılanmadığı kanısındaysa, ilgili üye devlet, talep hakkında karar verecek olan Konsey'e başvurabilir. Konsey, kabul edebilir ya da işbirliğine girişi reddedebilir. (eur-lex, 2006: 331)

Ortak dış ve güvenlik politikası çerçevesinde devam eden bir geliştirilmiş işbirliğine katılmak isteyen bir üye devlet, bu niyetini Konsey'e, Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'ne ve Komisyon'a bildirir. Konsey, Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'ne danıştıktan ve gerektiğinde katılma koşullarının yerine getirildiğini tespit ettikten sonra, ilgili üye devletin katılımını teyit eder. Konsey, Yüksek Temsilcinin önerisi üzerine, geliştirilmiş işbirliği çerçevesinde daha önce kabul edilmiş tasarrufların uygulanmasına ilişkin gerekli geçiş tedbirlerini de kabul edebilir. Ancak, Konsey, katılma koşullarının yerine getirilmediği kanısına varırsa, bu koşulların yerine getirilmesi için kabul edilmesi gereken düzenlemeleri belirtir ve katılma talebini yeniden incelemek için bir süre tanır. (eur-lex, 2006: 331)

Münhasır yetki alanları ve ortak dış ve güvenlik politikası hariç olmak üzere, aralarında Antlaşmaların kapsadığı alanlardan birinde geliştirilmiş işbirliği kurmak isteyen üye devletler, Komisyon'a, öngörülen geliştirilmiş işbirliğinin kapsamını ve hedeflerini içeren bir talepte bulunurlar. Komisyon, Konsey'e bu talep doğrultusunda bir öneri sunabilir. Komisyon bir öneri sunmazsa, ilgili üye devletleri bunun gerekçeleri hakkında bilgilendirir. Ortak dış ve güvenlik politikası çerçevesinde, aralarında geliştirilmiş işbirliği kurmak isteyen üye devletlerin talebi Konsey'e bildirilir. Bu talep, öngörülen geliştirilmiş işbirliğinin, Birliğin ortak dış ve güvenlik politikasıyla uyumlu olup olmadığı hakkında görüş bildirecek olan Birlik Dışişleri ve Güvenlik

Politikası Yüksek Temsilcisi'ne ve öngörülen geliştirilmiş işbirliğinin, özellikle diğer Birlik politikalarıyla uyumlu olup olmadığı hakkında görüş bildirecek olan Komisyon'a iletilir. Talep, bilgilendirme amacıyla Avrupa Parlamentosu'na da iletilir. Geliştirilmiş işbirliğini gerçekleştirme izni, Konsey'in oybirliğiyle alacağı bir kararla verilir. (eur-lex, 2006: 329)

2. Lizbon Anlaşmasında Geliştirilmiş İşbirliği

Lizbon Antlaşması'nda Geliştirilmiş işbirliğiyle ilgili yeni reformlar yapılmıştır. Bunlardan en önemlisi, işbirliği sürecinde Amsterdam Antlaşmasından itibaren öngörülen **s**on başvuru mekanizması olması özelliğinin metinden çıkarılmasıdır.

Geliştirilmiş işbirliğine ilişkin Konsey kararının nitelikli çoğunluk ile alınmasının kararlaştırılmasıdır. Ancak Ortak Dış İşleri ve Güvenlik Politikasıyla ilgili konularda oybirliği geçerlidir. Geliştirilmiş işbirliğinin kurulması için gerekli asgari üye devlet sayısı Lizbon Antlaşması'nda dokuz olarak kararlaştırılmıştır.

Antlaşmada başka bir yenilik, Geliştirilmiş işbirliği mekanizması oluşturmak isteyen üye devletlerin, Komisyon'a, önerilen işbirliğinin kapsamı ve hedeflerini içeren bir teklif sunmaları gerekmektedir. Komisyon ve gerektiğinde Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, geliştirilmiş işbirliğine ilişkin gelişmeler konusunda Avrupa Parlamentosu'nu ve Konsey'i düzenli olarak bilgilendirmeyle görevlendirilmiştir. (Europa.eu, 2006)

IV. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ULUSLARARASI ANTLAŞMALARIN YAPIM SÜRECİ

AB uluslararası anlaşma yapım sürecinde Avrupa Konseyinin ağırlığı vardır. Avrupa Konseyi, müzakerelerin açılması konusunda yetki verir, müzakere talimatlarını kabul eder, antlaşmaların imzalanması için yetki verir ve antlaşmaları akdeder. Konsey, genellikle nitelikli çoğunlukla hareket etmektedir. (eur-lex, 2006: 218)

Komisyon veya imzalanması öngörülen antlaşmanın ortak dış ve güvenlik politikasıyla ilgili olması halinde Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, müzakerelerin başlatılması hususunda yetki veren ve öngörülen antlaşmanın konusuna bağlı olarak Birlik müzakereciyi belirleyecek bir karar kabul edecek olan Konsey'e tavsiyeler sunabilmektedir. Konsey, müzakereciye talimatlar verebilir ve müzakerelerin istişare edilerek yürütülmesi gereken özel bir komite tayin edebilir. Konsey, müzakerecinin önerisi üzerine, antlaşmanın imzalanmasına ilişkin bir karar kabul etmesine müteakip antlaşma imzalanabilmektedir. (eur-lex, 2006: 218)

Konsey, antlaşmaların münhasıran ortak dış ve güvenlik politikası ile ilgili olduğu durumlar hariç, bazı antlaşmanın akdedilmesine ilişkin kararı Avrupa Parlamentosu'nun muvafakati alarak imzalayabilir. Bunlar ortaklık antlaşmaları, Birliğin, İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'ne katılımına ilişkin antlaşma, işbirliği usulleri öngörerek özel bir kurumsal çerçeve oluşturan antlaşmalar, Birlik açısından önemli bütçesel etkileri olan antlaşmalar, olağan yasama usulünün veya gerekli olduğu özel yasama usulünün uygulandığı alanları kapsayan antlaşmalardır. Diğer antlaşmaları ise Avrupa Parlamentosu'na danışarak kabul edebilmektedir. (eur-lex, 2006: 218)

V. SONUÇ

AB icrada etkinlikle, demokratikliğin (meşruluk) dengesini sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca karar verme sürecinde oluşabilecek tıkanıkları engellemek istemektedir. Bu bağlamda Lizbon Antlaşması ve sonrası süreçte Komitoloji ve Geliştirilmiş İşbirliği kavramlarıyla ilgili reformlar yapılmıştır. Sonuç olarak bu reformlar sonucunda Avrupa Parlamentosu karar verme sürecinde daha etkili bir konuma getirilmiştir.

AB'de Komitoloji Prosedürü, Geliştirilmiş İşbirliği, Uluslararası Antlaşmaların Yapım Süreci ortak noktası AB'nin demokratikle, üçlü yürütme rasyonel dengesinin sağlanması hedefine ulaşmasıdır.

İleri zamanlarda AB'nin karar verme süreci ile yapılacak araştırma ve çalışmalar, literatür anlamında diğer konular ile karşılaşıldığında daha zayıf olan bu konunun bilimselliğine ve daha açık bir şekilde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Christiansen, T. & Vaccari, B. (2006). "The Reform of Comitology: Problem Solved or Dispute Postponed?", Eipascope, Sayı: 3, 2006.

Consolidated Versions of the Treaty on European Unionand Treaty on the Functioning of the European Union, 2006.

Demdoğmuş, M. (2008). "Avrupa Birliği'nde Komite Prosedürü: Komitoloji", AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Bülteni, Sayı:18.

Haibach, G. (1999). "Council Decision 1999/468. A New Comitology Decision for the 21stCentury?", in Eipascope, Sayı: 3.

Kietz, D. & Maurer, A. (2006). "The European Parliament in Treaty Reform",German Institute For International and Security Affairs, Sayı: 2.

Tezcan, E. (2005). Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku, Ankara: Uşak Yayınevi.

İnaç, H. & Güner, Ü. (2006). "Demokratik Yönetişim Nosyonu Bağlamında AB'nin Kurumsal Kısıtlarının Sosyo-Politik Analizi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 16.

http://ab.gov.tr/files/rehber/10_rehber.pdf

http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=FAQ.FAQ&CLX=en#5

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61992TJ0088

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/enhanced_cooperation_en.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/comitology_en.htm

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1735_en.htm?locale=en

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/experts_committees_en.htm

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1735_en.htm?locale=en

http://oldweb.ikv.org.tr/sozluk.asp?bas_harf=G&anahtar=&sayfa=&id=2956

http://itkib.org.tr/ihracat/DisTicaretBilgileri/raporlar/dosyalar/AB_bilginot/LISBON_DECEMBER2009.pdf

http://tusiad.org.tr/__rsc/shared